

Závery Rady o darcovstve a transplantácii orgánov

(2012/C 396/03)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

PRIPOMÍNA:

- oznámenie Komisie „Akčný plán v oblasti darcovstva a transplantácie orgánov (2009 – 2015): posilnená spolupráca medzi členskými štátmi“⁽¹⁾, v ktorom sa vymedzilo desať prioritných opatrení s cieľom pomôcť členským štátom riešiť tri hlavné výzvy v oblasti darcovstva a transplantácie orgánov, a to: (1) zvyšovanie dostupnosti orgánov, (2) zefektívňovanie a zlepšovanie dostupnosti transplantačných systémov a (3) zvyšovanie kvality a bezpečnosti,

I. ZVYŠOVANIE DOSTUPNOSTI ORGÁNOV

1. VÍTA:

- vývoj vnútroštátnych programov na zlepšenie účinnosti v rámci rôznych krokov procesu darcovstva orgánov od mŕtvych darcov (od identifikácie a zachovania darcu až po odber a transport),
- vypracovanie európskej príručky pre postupy týkajúce sa darcovstva orgánov od žijúcich darcov, pokiaľ ide o transplantácie obličiek a pečene,
- šírenie najlepších postupov, napr. prostredníctvom európskej príručky na vytvorenie a zachovávanie systému koordinácie darcovstva transplantátov od mŕtvych darcov,
- plánované vytvorenie komplexného prehľadu vnútroštátnych systémov súhlasu darcov, ako aj úsilie vynaložené na začlenenie účasti pracovníkov intenzívnej starostlivosti do procesu darcovstva orgánov od mŕtvych darcov,
- úlohu odborných spoločností, akým sú Európska spoločnosť pre transplantáciu orgánov (ESOT) a jej sekcia, Európska organizácia transplantačných koordinátorov a Európsky výbor darcovstva (ETCO-EDC).
- úsilie, ktoré členské štáty vynaložili na ďalší rozvoj programov darcovstva orgánov od žijúcich darcov pri zabezpečení komplexnej ochrany týchto darcov, v zmysle rokovaní na neformálnom zasadnutí ministrov zdravotníctva 10. a 11. júla 2012,
- organizovanie vnútroštátnych informačných kampaní a európskych iniciatív, akými sú napríklad európske dni darcovstva orgánov a pracovné semináre pre žurnalistov o darcovstve a transplantácii orgánov, ktoré organizovali Rada Európy, ako aj Európska komisia,

- rozvoj najlepších postupov a programov odbornej prípravy na vnútroštátnej, ako aj európskej úrovni, podporovaný akčným programom EÚ v oblasti zdravia;

2. PRIPOMÍNA:

- význam nabádania ľudí k tomu, aby sa zaviazali stať sa po smrti darcami orgánov,
- dôležitosť prioritizácie darcovstva orgánov od mŕtvych darcov,
- zlepšenie kvality života pacientov a vysokú nákladovú účinnosť transplantácie obličiek v porovnaní s liečbou dialýzou pri chorobách obličiek v konečnom štádiu, vyplývajúcu z analýz napríklad orgánov v Spojenom kráľovstve (ministerstvo zdravotníctva v roku 2009) alebo vo Francúzsku (Haute Autorité de Santé v roku 2010),
- nedostatok lekárskeho alternatív pre pacientov, ktorí sú odkázaní na transplantácie iných orgánov v záujme záchrany života,
- že hoci ide o záležitosti patriace do vnútroštátnej právomoci, je potrebné, aby každý členský štát jasne na vnútroštátnej úrovni vymedzil a zorganizoval systémy súhlasu darcov a transparentným spôsobom riadil zoznamy čakateľov,
- požiadavku, aby členské štáty chránili žijúcich darcov pred možnými rizikami, fyzickými a finančnými nevýhodami, ktoré súvisia s procesom darcovstva, a aby zabezpečili dobrovoľné a bezplatné darcovstvo, ako sa ustanovuje v smernici 2010/53/EÚ,
- význam transparentnej a komplexnej komunikácie na posilnenie dôvery verejnosti v hodnotu transplantačných systémov, ktoré sa zakladajú na darcovstve orgánov od mŕtvych darcov, ako aj od žijúcich darcov,
- potrebu zdôrazňovať zodpovednosť pracovníkov intenzívnej starostlivosti a pohotovostnej starostlivosti a začleniť otázku darcovstva medzi rozhodnutia, ktoré sa majú prijať v období starostlivosti na konci života,
- že odobratie orgánov živej osobe na účely transplantácie je potrebné od prípadu k prípadu podrobne preverovať, a to s prihliadnutím na relevantné kritériá, konkrétne na zásadu, že ľudské telo by sa nemalo používať pre finančný zisk;

⁽¹⁾ 16545/08 [KOM(2008) 819 v konečnom znení].

3. VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY:

1. si naďalej vymieňali odborné znalosti o všetkých kľúčových aspektoch programov v oblasti darcovstva a transplantácie orgánov s cieľom umožniť vzájomné učenie sa a zvýšiť počet dostupných orgánov;
2. zabezpečili trvalú odbornú prípravu pracovníkov zapojených do darcovstva a transplantácie orgánov od mŕtvych darcov vrátane prípravy koordinátorov darcovstva transplantátov, ako aj personálu z oddelení intenzívnej starostlivosti a pohotovostnej starostlivosti;
3. si vymieňali informácie o svojich vnútroštátnych systémoch súhlasu darcov;
4. vytvorili komplexné mechanizmy na ochranu žijúcich darcov vrátane vytvorenia registrov alebo záznamov na ich sledovanie v súlade s požiadavkami smernice 2010/53/EÚ;
5. vytvorili transparentné a úradné mechanizmy na uhrazenie nákladov, ktoré vznikli žijúcim darcom, a prípadne na kompenzáciu strát príjmu, ktoré priamo súvisia s darcovstvom orgánov od žijúcich darcov;
6. zlepšili informovanosť pacientov a ich rodín o rôznych možnostiach transplantácie vrátane transplantácie orgánov od mŕtvych darcov a od žijúcich darcov, ako aj o iných alternatívnych substitučných terapiách; zvýšili kvalitu informácií o darcovstve a transplantácii orgánov vo všeobecnosti a zapájali zdravotnícky personál do poskytovania informácií o darcovstve orgánov;
7. si vymieňali informácie o svojich komunikačných stratégiách a proaktívne komunikovali so širokou verejnosťou, a to aj prostredníctvom sociálnych médií;
8. spoločne s národnými a medzinárodnými profesijnými združeniami podľa potreby vytvárali a zlepšovali programy spolupráce s pracovníkmi intenzívnej a pohotovostnej starostlivosti s cieľom optimalizovať zisťovanie potenciálnych darcov a realizáciu procesu darcovstva od mŕtvych darcov;

II. ZEFEKTÍVŇOVANIE A ZLEPŠOVANIE DOSTUPNOSTI TRANSPLANTAČNÝCH SYSTÉMOV

4. VÍTA:

- vypracovanie a vykonávanie dvojstranných alebo viacstranných dohôd medzi členskými štátmi na účely výmeny orgánov a pacientov, v ktorých sa dodržiava zásada sebestačnosti pri transplantácii, ako sa uvádza v Madridskej rezolúcii ⁽¹⁾,

⁽¹⁾ Madridská rezolúcia o darcovstve a transplantácii orgánov. Národné zodpovednosti za napĺňanie potrieb pacientov, riadené zásadami WHO. Transplantation 2011; 91 (11S): s. 29 – 31.

- vytvorenie dohôd o spolupráci medzi vnútroštátnymi transplantáčnymi organizáciami, akou je napríklad Južná transplantáčna aliancia,

- výmenu odborných znalostí o transplantáčnych systémoch medzi príslušnými orgánmi členských štátov a s európskymi organizáciami na výmenu orgánov, najmä s organizáciami Eurotransplant a Scandiatransplant;

5. PRIPOMÍNA:

- významnú príležitosť, ktorá existuje na liečbu viacerých pacientov a na účinné použitie väčšieho počtu dostupných orgánov v rámci členských štátov prostredníctvom uzavretia a vykonávania dvojstranných alebo viacstranných dohôd medzi členskými štátmi,

- potrebu dostatočnej administratívnej kapacity v rámci štruktúry vnútroštátnych orgánov v súlade so smernicou 2010/53/EÚ,

- že obchodovanie s orgánmi porušuje základné ľudské práva, akými sú napríklad ľudská dôstojnosť a nedotknuteľnosť, a má negatívny vplyv na dôveru verejnosti a ochotu potenciálnych darcov darovať orgány,

- že nedostatočnými vedomosťami a výskumom, pokiaľ ide o niektoré vedecké a organizačné aspekty transplantácie orgánov, ako aj nedostatkom potrebných odborných znalostí v niektorých oblastiach sa obmedzuje ďalší rozvoj činností v oblasti transplantácie v rámci EÚ;

6. VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY:

1. aktívne uzavierali dohody o partnerstve v prípade, ak majú menej ako desať mŕtvych darcov na milión obyvateľov alebo ak nemajú osobitné programy v oblasti transplantácie,

2. v prípade potreby používali nástroje Spoločenstva na vytváranie vnútroštátnych kapacít v oblasti transplantácie,

3. si naďalej vymieňali informácie o vytváraní a financovaní činností v oblasti transplantácie a o dohlade nad nimi,

4. sa zapájali do cezhraničnej operačnej výmeny orgánov, a to aj prostredníctvom účasti na jednotnej akcii zameranej na dohody o cezhraničnej výmene, ktorá sa začne v roku 2013,

5. podľa potreby podporovali národnú a medzinárodnú spoluprácu medzi orgánmi pre transplantáciu, políciou a colnými orgánmi s cieľom odhaľovať obchodovanie s orgánmi a zabraňovať mu;

7. VYZÝVA EURÓPSKU KOMISIU, ABY:

1. začlenila otázku transplantácie orgánov do rozsahu iniciatív EÚ zameraných na boj proti obchodovaniu s ľuďmi⁽¹⁾ v súlade s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie a Rady Európy,
2. riešila otázku výskumu technických a organizačných aspektov transplantácie v rámci európskeho programu pre výskum Horizont 2020;

III. ZVYŠOVANIE KVALITY A BEZPEČNOSTI

8. PRIPOMÍNA:

- že v smernici 2010/53/EÚ sa stanovujú minimálne normy kvality a bezpečnosti ľudských orgánov určených na transplantáciu,

- potrebu zlepšenia vedomostí o zdravotnom stave pacientov, ktorým sa transplantoval orgán, s cieľom naďalej optimalizovať činnosti v oblasti transplantácie pri zohľadnení nedostatku orgánov;

9. VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY:

1. si vymieňali vnútroštátne postupy udelenia povolenia organizáciám vykonávajúcim odber a transplantačným centráam,
2. si vymieňali odborné znalosti o transplantácii orgánov od „darcov podľa širších kritérií“ (napríklad od starších darcov) s cieľom zvýšiť počet dostupných orgánov a zároveň stanovili hraničné hodnoty kvality a bezpečnosti tohto postupu,
3. sa zapájali do zhromažďovania a výmeny poznatkov o kvalite a bezpečnosti a do vytvárania štandardizovaných registrov alebo záznamov na sledovanie pacientov na základe spoločne vytvorených a dohodnutých modelov.

⁽¹⁾ Smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011, s. 1).